

Förenklingspaket för den gemensamma jordbrukspolitiken

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Dokumentbeteckning

COM (2025) 236

Celexnummer 52025PC0236

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) 2021/2115 as regards the conditionality system, types of intervention in the form of direct payment, types of intervention in certain sectors and rural development and annual performance reports and Regulation (EU) 2021/2116 as regards data and interoperability governance, suspensions of payments annual performance clearance and controls and penalties

Sammanfattning

Förslaget presenterades den 14 maj 2025 och syftar till att förenkla regelverket och genomförandet av medlemsstaternas strategiska planer för den gemensamma jordbrukspolitiken (strategiska planer) i syfte att minska den administrativa bördan för jordbrukare och att öka konkurrenskraften. Ändringarna som föreslås ska enligt kommissionen minska den administrativa bördan och skapa förutsättningar att anpassa det nationella genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) till de specifika behoven i olika medlemsstater och hos olika jordbrukare, förbättra konkurrenskraften och ge medlemsstaterna mer flexibilitet i förvaltningen av GJP.

Regeringen välkomnar kommissionens förslag och dess betoning på förenkling av GJP som i stor utsträckning går i linje med målsättningarna för Visionen om jordbruk och livsmedel och den svenska livsmedelsstrategin. De ändringar som föreslås kommer underlätta för stödmottagarna och myndigheterna, och kan komma att stärka djurvälfaerden. Regeringens övergripande inställning är att företagets regelbörda ska minska och anser att det behövs ytterligare

förenklingar i kommande reform av GJP om politiken ska bli enklare och nå en högre måluppfyllelse.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 14 maj presenterade kommissionen ett förenklingspaket för GJP med inriktning på sektorns administrativa börda, kontroller, nationellt genomförande av GJP, krishantering och investeringsbehov. Förslaget innebär ändringar förordningarna (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116 som är centrala delar i den rättsliga ramen för GJP.

Förslaget har sin utgångspunkt i kommissionens vision för jordbruk och livsmedel som presenterades den 19 februari 2025 (Visionen), och som syftar till att skapa en konkurrenskraftig, resilient och framtidssäker sektor. Visionen, i linje med EU:s konkurrenskraftskompass, betonar vikten av att minska onödig byråkrati för att öka konkurrenskraften. Ytterligare förenklingsförslag i annan lagstiftning som berör jordbruksföretagen väntas presenteras av kommissionen i slutet av 2025.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår ändringar i förordningarna (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116. Förslagen av störst betydelse presenteras nedan.

Möjlighet att betala för nationella krav inom miljö, klimat och djurskydd

Kommissionen föreslår att en möjlighet införs för medlemsstaterna att betala för nationella miljö-, klimat eller djurskyddsregler som går utöver den nivå som krävs utifrån EU-regelverken.

Systemet för grundvillkor och undantag för ekologiska lantbrukare

Bristar i efterlevnad av grundvillkoren ger avdrag på stöden. Enligt förslaget så undantas ekologiska lantbrukare från fem krav som kallas GAEC (goda jordbruks- och miljöförhållanden), vilket är en uppsättning miljöregler som till del utformats specifikt för stödsystemet. Ekologiska lantbrukare undantas från GAEC 1 (krav på medlemsstaten att inte andelen permanent gräsmark av totala

jordbruksmarken ska sjunka under en viss tröskel), GAEC3 (förbud mot stubbränning), GAEC 4 (buffertremsor utmed vattendrag vid spridning av gödsel och växtskyddsmedel), GAEC 5 (åtgärder på kraftigt lutande mark), GAEC 6 (minsta andel höst- och vinterbevuxen mark). Sedan tidigare är ekologiska lantbrukare undantagna från GAEC 7 (växtföljd eller odling av flera grödor).

I övrigt innehåller förslaget lättnader i GAEC 1, 2 och 4 för samtliga jordbrukare. För GAEC 1 höjs tröskeln för när en minskning av andelen permanent gräsmark på nationell nivå ska leda till åtgärder. Medlemsstaterna ges också möjlighet att förlänga tiden till dess marken klassas som permanent gräsmark, från dagens fem år som gräsbevuxen mark till sju år. För GAEC 2 innebär justeringarna att det blir möjligt att betala för åtgärder som överlappar med kravet, med anledning av att sådana kan vara kostsamma för jordbrukarna. För GAEC 4 förtydligas att medlemsstaten kan använda samma definitioner av vattendrag som förekommer i nationell lagstiftning.

Stöd till mindre jordbruk och småbrukare

Inom GJP finns idag en möjlighet för medlemsstaterna att betala ut upp till 1 250 euro i ett förenklat stöd till småbrukare. Stödet betalas ut i form av en klumpsumma. Kommissionen föreslår att den maximala klumpsumma som medlemsstaterna kan välja att betala till småbrukare höjs till 2 500 euro för att underlätta för fler små företag. Företag som får stödet föreslås dessutom undantas från grundvillkoren. Sverige har inte infört det här stödet.

Det föreslås vidare att det införs ett förenklat investeringsstöd för små jordbruk på upp till 50 000 euro i form av en klumpsumma.

Stöd per djur

Kommissionen föreslår en möjlighet att betala ut klimatersättningar och stöd till ekologisk produktion baserat på djur och inte bara på areal.

Risk- och krishantering

Jordbruksreserven, som är en särskild pott inom GJP som används för att hantera kriser inom jordbrukssektorn, föreslås riktas i första hand till marknads kriser. Därutöver föreslås ett nytt stöd för att hantera effekter av

extremväder och djursjukdomar genom möjlighet att omfördela medel från inkomststödet.

Ändringar av strategisk plan

För att förenkla för medlemsstaterna vid ändringar av de strategiska planerna föreslås att kommissionens godkännande endast ska krävas för strategiska ändringar. För att förbättra synergier mellan GJP:s första och andra pelare föreslås även ändringar som likriktar reglerna för ändringar av strategiska planer.

Årlig prestationsrapportering

Kommissionen kontrollerar genom det årliga prestationsavslutet att de belopp som betalas ut av en medlemsstat per enhet överensstämmer med de enhetsbelopp som planerats i medlemsstatens strategiska plan. I de fall en utbetalning per enhet överstiger vad som planerats kan detta leda till motsvarande avdrag från utbetalningarna till medlemsstaten från EU-budgeten om ett sådant överstigande inte kan motiveras. Kommissionen föreslår att förfarandet tas bort då det har inneburit en omfattande administration för medlemsstaterna.

Datadelning

Kommissionen föreslår att jordbrukarna i så hög grad som möjligt endast ska behöva rapportera in sina uppgifter en gång. Varje medlemsstat ska utse en ansvarig myndighet som ska dela inlämnade uppgifter så att de kan återanvändas, vilket ska ske genom ökad interoperabilitet och förmåga till datautbyte inom GJP. Ansvarig myndighet ska även samordna arbetet med datadelning på nationell nivå samt ta fram och genomföra en nationell färdplan för att främja interoperabilitet och en effektiv datadelning.

Kontroller

Kommissionen föreslår att antal kontrollbesök hos ett företag som princip ska begränsas till max ett besök per år när det gäller kontroller inom GJP, utom när det är nödvändigt med ytterligare kontroller för att skydda unionens intressen.

Övriga förändringar

Utöver ovanstående förslag föreslås även justeringar för att underlätta användningen av förenklade kostnadsalternativ och finansiella instrument.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Nuvarande EU-regleringar i GJP regleras på nationell nivå genom ett antal lagar, förordningar och föreskrifter. Förordning (2022:1826) om EU:s gemensamma jordbrukspolitik, där de detaljerade bestämmelserna om genomförandet av GJP återfinns, kommer att beröras och behöva anpassas till följd av förslaget. Arbetet med att uppdatera nu gällande bestämmelser på förordnings- och föreskriftsnivå förutses bli begränsat till följd av förslaget.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Förslaget bedöms inte medföra effekter för EU-budgeten. Effekter på kostnader för myndigheterna varierar mellan förslag, där flertalet insatser kan minska de administrativa kostnaderna och minska riskerna för finansiella sanktioner från EU.

Kommissionen har inte genomfört någon konsekvensanalys utan hänvisar till det brådskande behovet av att lägga fram åtgärder för att komma till rätta med de identifierade problemen i jordbrukssektorn. Ett arbetsdokument har emellertid utarbetats för detta förslag som bedömer minskningen av administrativa kostnader. För myndigheterna bedömer kommissionen att kostnaderna för myndigheterna inom EU kommer att kunna minska med 200 miljoner euro.

Kostnader som förslaget i slutändan kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95FiU5, rskr. 1994/95:67). Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten ska finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF).

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar att kommissionen lämnar förslag som innebär förenkling för både jordbrukare och myndigheter och som i stor utsträckning går i linje med målsättningarna för den svenska livsmedelsstrategin. Förslaget ger även förutsättningar för att stärka djurvälståndet. Regeringens övergripande inställning är att företagets regelbörda ska minska betydligt och anser därför att det behövs ytterligare förenklingar och förändringar om politiken ska bli såväl enklare som nå en högre måluppfyllelse.

Nationella krav som går utöver nivån i EU-regelverk

Regeringen anser att när det gäller stöd som relaterar till djurvälstånd bör det vara möjligt att ersätta för lagkrav och praxis för en nivå som överstiger den generella EU-nivån och välkomnar förslaget om att det ska vara tillåtet att betala för djurskyddsregler som går utöver nivån i EU-regelverk.

Systemet för grundvillkor och undantag för ekologiska lantbrukare

Regeringen välkomnar förenklingar av grundvillkoren och kan ställa sig bakom de förenklingar som föreslås men hade gärna sett ytterligare förenklingar, särskilt ett borttagande av GAEC 7 (växtföljdskrav). Regeringen anser att ytterligare förenklingar av grundvillkoren bör genomföras i kommande reform av GJP.

Stöd till mindre jordbruk

Regeringen bedömer att en utvidgning av stödet till små jordbruk skulle kunna innebära en förenkling men att det är viktigt att väga förenkling mot ändamålsenlighet. Detsamma gäller investeringsstödet för små jordbrukare där förenklat förfarande måste vägas mot träffsäkerheten i stöden.

Stöd per djur

Regeringen är positiv till den föreslagna möjligheten att, utöver per hektar, betala ut ersättningar för ekologisk produktion och klimatet baserat på djurenhet. Regeringen anser samtidigt att möjligheten att använda djurenhet som grund för ersättningar också ska vara tillåtet för ersättningar som möter andra behov inom miljöområdet än klimat eftersom det skulle kunna förenkla vissa betesbaserade stöd.

Risk- och krishantering

Regeringen anser att förslaget om att rikta användningen av medel från jordbruksreserven till marknadskriser och samtidigt öppna för medlemsstater att omfördela medel från inkomststödet till utbrott av djursjukdomar och extremväder är rimligt. Jordbruksreserven har idag i stor utsträckning gått till klimatrelaterade väderhändelser och utbrott av sjukdomar och det belopp som är avsatt till jordbruksreserven täcker inte de kostnader som följer av dessa kriser.

Regeringen förordar samtidigt förebyggande åtgärder snarare än krisstöd i efterhand.

Ändringar av strategisk plan

Regeringen stödjer föreslagna förenklingar av regelverket för hur ändringar av den strategiska planen ska göras då det underlättar för myndigheterna och ökar möjligheten att anpassa de strategiska planerna utifrån förändrade förutsättningar.

Årlig prestationsrapportering

Regeringen stödjer kommissionens förslag att ta bort den årliga prestationsrapporteringen då den orsakar stor administration och inte en ändamålsenlig uppföljning av genomförandet av GJP. Regeringen anser också att det finns andra delar av den resultatorienterade modellen som behöver förbättras och bedömer att den ännu inte kan sägas bidra till ambitionerna om förenkling och flexibilitet, vilket var målsättningen när den infördes.

Datadelning

Regeringen ser positivt på förslag att underlätta för datadelning samtidigt som ägarskapet och sekretessen behöver säkerställas. En ökad tillgång till data ger potential att förbättra, förenkla och effektivisera för stödmottagare, främja innovation och företagande och förbättra förutsättningarna för myndighetsutövning i genomförandet av GJP. För att kunna dra nytta av möjligheterna med datadelning är det viktigt att kommissionen visar förståelse för medlemsstaternas stödsystem och nationella förutsättningar och ger tillräckligt med flexibilitet i implementeringen. Vidare bör det tvärsektoriella perspektivet på digitalisering och förutsättningar för utvecklad datadelning beaktas.

Kontroller

Proportionella och ändamålsenliga regler om kontroller, sanktioner och revisioner är enligt regeringens mening en förutsättning för ett effektivt och förenklat genomförande av GJP. Regeringen stödjer kommissionens ansats att begränsa antalet kontroller hos stödmottagaren.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Förslaget har på ett övergripande plan välkomnats av medlemsstaterna, men medlemsstaternas positioner är ännu inte kända i detalj.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets ståndpunkt är inte känd.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Förslaget har inte remitterats.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 43.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget).

Förordningen antas av rådet och Europaparlamentet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet. Beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Kommissionen bedömer att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

EU:s jordbrukspolitik fastställs gemensamt av EU och medlemsstaterna enligt EUF-fördraget, specifikt artiklarna 38–44. Förordningarna (EU) 2021/2115 och (EU) 2021/2116 är en del av den rättsliga ramen för denna politik. För att minska administrativa bördor och lösa vissa problem måste dessa förordningar ändras, vilket endast kan göras på EU-nivå. Kommissionen bedömer även att förslaget är i linje med proportionalitetsprincipen då förordningarna endast ändras så mycket som behövs för att uppnå målen om en minskad administrativa bördan för medlemsstaterna och jordbrukarna. Nya element läggs till endast när det är absolut nödvändigt.

Regeringen delar kommissionens bedömning att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förenklingsförslaget kommer att hanteras i en särskild grupp under Coreper och presenterades den 28 maj.

Målsättningen från kommissionen är att ett beslut ska kunna tas så att förenklingarna kan börja tillämpas under 2026.

4.2 Fackuttryck och termer

GAEC – goda jordbruks- och miljöförhållanden (Good Agricultural and Environmental Conditions)

GJP – EU:s gemensamma jordbrukspolitik

GJP:s första pelare – Omfattar bl.a. direktstöd och marknadsåtgärder.

GJP:s andra pelare – Omfattar åtgärder i medlemsländernas strategiska plan som täcks av EU-medel från EU:s landsbygdsfond samt nationella medel